

Udvidet resumé

Teenagers mobilvaner på cykel: Til tide online eller til stede i trafikken?

Teenagers mobilvaner på cykel: Til tide online eller til stede i trafikken?

Anette Jerup Jørgensen, g62n@kk.dk, chefkonsulent, Københavns Kommune

Baggrund

Denne præsentation stiller skarpt på resultaterne af en forskningsbaseret analyse finansieret af AAU og GF Forsikrings fond, GF Fonden, som undersøger, hvordan og hvorfor teenagere anvender mobil, mens de bevæger sig på cykel i trafikken. Analysen giver indblik i teenagers adfærd og egne bevæggrunde for at anvende eller ikke anvende mobiltelefon, mens de cykler. Viden, der kan anvendes ift. at tilrettelægge forebyggende indsatser.

Det er forbundet med objektiv risiko at anvende mobil i trafikken, og håndholdt mobilbrug er tilmed ulovligt. Forskellige undersøgelser fra Rådet for Sikker Trafik har vist, at særligt blandt unge er der mange, der anvender mobiltelefon, når de cykler i trafikken.

Teenagere i dag er en del af den første generation, som er vokset op med internet og mobiltelefoner. Schultz Jørgensen (2015) kalder generationen for de digitalt indfødte. Ifølge ham er de kendetegnet ved, at det er vigtigere for dem at være til tide digitalt end til stede i fysisk rum. Spørgsmålet er, hvad det betyder for unges opmærksomhed i trafikken, når de færdes på cykel?

Metode

Der er gennemført en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse, som er besvaret af et repræsentativt udsnit af teenagere i alderen 15-19 år (453 respondenter). Og et kvalitativt casestudie foretaget på et gymnasium i København i en 1.G klasse med 25 elever, hvoraf 12 er drenge og 13 piger.

I det kvalitative casestudie er anvendt faciliteret klasserumsdialog (5 dobbeltmoduler), hvor eleverne undersøger trafikadfærd, reflekterer over egen og andres adfærd og normer for god mobiladfærd på cykel. Derudover er der foretaget individuelle interviews med elever (7 interviews – 5 piger og 2 drenge).

Under interviewene er kameraobservationer af cyklisters brug af mobil i trafikken anvendt til at kickstarte informanternes refleksioner over egen mobiladfærd i forskellige trafikale situationer. Afslutningsvist er forløbet evalueret kvalitativt.

Analyse og resultater

Den kvantitative analyse viser, at der statistisk set er stor variation i forhold til, om teenagere anvender mobil eller ej, til hvad, og i hvilket omfang. Ved hjælp af clusteranalyse, som grupperer adfærdsmønstre, der ligner hinanden, er der identificeret tre typer af cyklister – røde, gule og grønne.

De grønne

Teenagere, der agerer som grønne cyklister, bruger aldrig eller sjældent mobiltelefonen, når de cykler i trafikken. 117 respondenter, svarende til 26 % af de adspurgte teenagere. Selvom de aldrig eller sjældent anvender mobil på cykel, har de en opfattelse af, at det er okay en gang imellem at tale via head-set og høre lav musik. Derudover mener de ikke, at det er okay at bruge telefon, når man cykler.

I den grønne gruppe finder vi den laveste andel involveret i cykelulykker indenfor de seneste 5 år, og de oplever sjældent at blive irettesat af andre cyklister for deres brug af mobil.

De gule

Gule teenage-cyklister har en tendens til ofte at høre lav musik og en gang imellem eller sjældent tale i telefon via headset og sms'e. De synes, at det er okay at læse og skrive sms-beskeder, samtale håndholdt og sende snaps en gang imellem. Til gengæld finder de det helt uacceptabelt samtidigt at høre musik og kigge på mobilen. Når det gælder lav musik, og det at føre samtaler via headset, så synes de altid, at det er i orden.

I denne gruppe befinder knap halvdelen af de adspurgte teenagere sig. Det drejer sig om 194 af de adspurgte teenagere svarende til 43 %. En overvægt af dem er piger (67 %).

De røde

Teenagere, der agerer som røde cyklister, bruger ofte eller en gang imellem mobilen til at samtale, læse og skrive sms-beskeder og høre musik. Her finder vi 142 respondenter, svarende til 31 % af de adspurgte. Nogle af dem hører endda ofte musik samtidigt med, at de kigger på telefonen. Det gælder for 38 % af de adspurgte. De røde teenage-cyklister har en opfattelse af, at det er helt okay at anvende mobilen, når man cykler. Og at det også er okay indimellem at kigge på sin telefon og høre musik samtidigt, mens man cykler.

I den røde gruppe er der lige mange drenge og piger. 28 % af de teenagere, der agerer som røde cyklister, har været involveret i en cykelulykke indenfor de sidste 5 år, hvor de er væltet på cyklen eller har været involveret i alvorlig ulykke. Af de røde cyklister, som har været involveret i en trafikulykke (i alt 40), har de 19 af dem (47,5 %) svaret ja til, at en mobiltelefon var i brug i ulykkessituationen.

Det skal bemærkes, at tallene er forbundet med usikkerhed (+/-15,5 %). 30 % af de røde cyklister er indenfor den seneste måned blevet irettesat af andre trafikanter for deres brug af mobil. Det vil sige, at de fx er blevet dyttet af, råbt ad og/eller andre har brugt fagter for at vise dem, at deres mobiladfærd er uacceptabel.

Hvorfor bruger mange teenagere mobilen, mens de cykler?

Mobiltelefonen er en teknologi, der fuldstændigt gennemsyrrer teenageres hverdagsliv. De føler sig nøgne og handicappede uden adgang til mobilen og har en udtalt 'fear of missing out'. Teenagere planlægger sociale aktiviteter on the fly, hvor mødetid og steder kan ændres fra de sætter sig i cykelsadlen til de er fremme ved mødestedet med kammeraterne. Ling et al (2004) kalder dette fænomen for 'softening of schedules', hvor planlægningen sker 'on the fly'. Risikoen for at misse en besked fra en ven er mere vedkommende end (en fjern) risiko for at blive involveret i en færdselsulykke.

Informanterne tilstræber faktisk at være til tids digitalt og samtidigt være opmærksomt til stede i trafikken. Dog mest for at undgå surhed fra andre trafikanter. Det gælder også de informanter, der agerer som højrisiko mobilbrugere – og som i praksis oplever, at andre bliver sure på dem, fordi de reelt er uopmærksomme. Det får dem til at tænke over deres egen mobiladfærd og tilpasse den – dog i varierende grad.

Uformelle normer under udvikling

De formelle normer i form af færdselsregler for brug af teleudstyr har informanterne ingen eller begrænset kendskab til. Og i praksis har informanterne forskellige normative opfattelser af, hvad der er acceptabel mobiladfærd. Informanterne er enige om, at samtaler bør være håndfri, så det er muligt at styre cyklen. Musik bør ikke høres højere, end det er muligt at høre tilråb og dytten. Til gengæld er der uenighed om, hvornår og om man bør kigge på sin telefon. Nogle informanter giver udtryk for, at mobilen altid bør blive i lommen – andre, at det er okay at kigge på den, så længe det sker i situationer, hvor man ikke er til gene eller risiko for andre. Der er gængse sociale fortolkninger blandt teenagere af, hvad der er en risikofyldt situation. Nogle af dem anvender selv mobilen i situationer, som de er enige med kammeraterne om, er risikofyldte.

Nye funktionaliteter – nye praksisser – ændrer det risici?

Det er interessant at følge udviklingen i kommende år. Ikke mindst fordi praksis ændrer sig løbende i takt med, at mobilteknologien udvikler sig. Et eksempel på det er Apples assistent Siri. Informanterne anvender almindeligvis den digitale assistent Siri - beder den om at skrive og sende beskeder, skifte sang, tage telefonen mm. Nogle bruger også Siri til at optage lydfiler, der bliver sendt som beskeder i stedet for tekst. På den måde kan de holde øjnene på vejen og hænderne på styret. De gør det for at fastholde opmærksomhed i trafikken, så de undgår, at andre bliver sure på dem.

I det kvantitative studie er det en udbredt praksis altid at høre musik via headset, når respondenterne bevæger sig på cykel. Det betyder, at når telefonen ringer, at teenagere ikke nødvendigvis famler efter mobilen og tager opkaldet håndholdt. I stedet instruerer de Siri til at tage telefonen og holder hænderne på styret, mens de taler i telefonen via deres headset. Spørgsmålet er, hvilke betydninger det har for de objektive risici forbundet med distraktion? Når nye funktionaliteter integreres i cykelpraksis, kan det betyde, at f.eks. den visuelle og motoriske distraktion ved fx at sende sms-beskeder bliver mindre. Der vil fortsat være en kognitiv distraktion, men cyklisterne vil ikke være lige så distraheret motorisk og visuelt.

Teksten i dette udvidede resumé er tidligere blevet bragt som artikel i Trafik og Veje, maj 2020 under titlen: Teenageres mobilvaner på cykel.